

ALTERNATİF BİR EKOTURİZM MERKEZİNİN İNCELENMESİ: LISİNİA DOĞA ÖRNEĞİ

EXAMINING AN ALTERNATIVE ECOTOURISM CENTER: THE CASE OF LISINIA NATURE

Yrd. Doç. Dr. Utku ONGUN

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Bucak Hikmet Tolunay Meslek Yüksekokulu
Otel, Lokanta ve İkrım Hizmetleri Bölümü
utkuongun@mehmetakif.edu.tr

Arş. Gör. Serhat Adem SOP

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
Konaklama İşletmeciliği Bölümü
serhatademsop@gmail.com

Doç. Dr. Murat YEŐİLTAŐ

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik
Yüksekokulu
Konaklama İşletmeciliği Bölümü
myesiltas@mehmetakif.edu.tr

Burçak AKINCI EKİZTEPE

burcak.ada@hotmail.com

Öz

Bu araştırmada, Burdur ilinde faaliyet gösteren ve yakın gelecekte turizm kapsamında değerlendirilmesi planlanan Lisinia Doğa isimli merkezin ekoturizm potansiyelinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma örnek olay incelemesi şeklinde yürütölmüş, incelenen olguya ilişkin detaylı betimlemeler yapabilmek üzere doküman taraması, gözlem ve görüşmeye başvurulmuştur. Elde edilen bulgulardan hareketle Lisinia Doğa'nın işleyişi ve bünyesinde yürütölen projelerin detayları yorumlanarak merkezin ekoturizm potansiyeli değerlendirilmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre Lisinia Doğa, ziyaretçilerine; organik tarım faaliyetlerine katılma, ücretsiz konaklama yapabilme, doğa projelerinde aktif yer alma, hayvan bakımına yardımcı olma gibi faaliyetler sunmaktadır. Bunun yanında merkezin fiziksel konumu, sunduğu imkânlar, yerel halk-ziyaretçi etkileşimi ve merkez yönetiminin ekoturizm bilinci dikkate alındığında, Lisinia Doğa'nın ekoturizm ve ekoturist kavramlarıyla ilişkilendirilmesinin mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Sonuç olarak, Lisinia Doğa'nın alternatif bir ekoturizm merkezi olma hususunda yüksek potansiyele sahip olduğu düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ekoturizm, Ekoturist, Örnek Olay İncelemesi, Lisinia Doğa, Burdur.

Abstract

In this research, evaluating the ecotourism potential of a nature center named Lisinia Nature, which is located in Burdur (Turkey) and is planned to be benefitted in the context of tourism in the near future, has been aimed. The research has been conducted as a case study. In order to present the research phenomenon in details; document analysis, observation and interview have been applied. With reference to the findings, Lisinia Nature's operation and details of its projects have been interpreted and the ecotourism potential of the center has been evaluated. According to the results achieved in this study, Lisinia Nature offers organic farming, free accommodation, activities such as participating in nature projects and animal care to its visitors. Besides, when the location of the center, facilities, local community-visitor interaction and the management's awareness of ecotourism are considered, it is understood that associating the terms like ecotourism and ecotourist with Lisinia Nature is doable. Eventually, it is believed that Lisinia Nature has a high potential of becoming an alternative ecotourism center.

Keywords: Ecotourism, Ecotourist, Case Study, Lisinia Nature, Burdur (Turkey).

1.GİRİŞ

Dünya genelinde yaşanan çevre sorunları nedeniyle doğal kaynakların gelecek nesillere bozulmadan aktarılması bir zorunluluk haline gelmiş, toplumların çevre konusunda bilinci artmış, çevreye daha duyarlı ve saygılı yaşam tarzları benimsenmeye başlamıştır (Ovalı Kısa, 2007: 64). Bu değişim ve gelişim turizm sektöründe de kendisine yer bulmuştur. Zira geçmişte turizm denilince akla gelen 3S (deniz-kum-güneş), günümüz turist profilinin beklentilerini karşılayamaz hale gelmiş, artan çevre bilincinin ve doğaya duyulan özlemin bir sonucu olarak ekoturizm gelişmiştir.

Ekoturizm alanında yapılan araştırmalar genellikle çiftlikler, yaban hayatını koruma sahaları, organik tarım imkânı sunan konaklama işletmeleri gibi kuruluşları konu almaktadır. Dolayısıyla bu araştırmalarda örnek olay tekniğine sıkça başvurulmakta ve spesifik sonuçlar üzerinden yorumlamalara gidilmektedir. Örneğin Kılıç ve Kurnaz (2010) tarafından yürütülen çalışmada Muğla ili Fethiye ilçesi Yanıklar köyü sınırları içerisindeki Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği ekoturizm ve çiftlik turizmi kapsamında incelenmiştir. Çalışmanın konusu olan ekolojik çiftlik; kırsal yaşamla bütünleşme, doğayla ve doğallıkla buluşup yerel kültür atölyelerinde el becerisini geliştirme, toprakla geçirilen zaman sonucunda stresten uzaklaşma, yılın 12 ayı tatil yapabilme ve organik ürünlerle beslenme gibi pek çok imkân sunmaktadır. Bunun yanında; ziyaretçilerinin ve yöre halkının çevre bilincine katkı sağlaması, yerel değerlerin korunması ve yaşatılması konusundaki hassasiyeti, turizmin birincil kaynağını oluşturan doğanın korunmasına yönelik sergilediği olumlu tutum, bulunduğu destinasyonun sürdürülebilirliğine sağladığı katkılar vb. nedenlerden dolayı araştırmacılar tarafından araştırma konusu olarak seçilmiş olup, nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay metodu kapsamında incelenmiştir (Kılıç ve Kurnaz, 2010: 51).

Selvi ve Demirer (2012) tarafından yürütülen çalışma ise iki ekolojik tatil çiftliğinin TaTuTa (Tarım-Turizm-Takas) projesi uygulamasına ilişkin bir örnek olay incelemesidir. Bu çalışmada Hindiba Pansiyon ve Özlü Ailesi çiftlik işletmesinde TaTuTa projesinin amacına ne derece ulaştığı tartışılmıştır. Araştırmada, işletmeleri ziyaret eden gönüllü ve tatilci sayısının oldukça az olduğu, ek bir gelir artışının oluşmadığı, yeterli düzeyde bilgi takasının sağlanamadığı dolayısıyla TaTuTa projelerinin amacına tam olarak ulaşmadığı tespit edilmiştir.

Mevcut araştırmada da ekoturizm potansiyeline sahip bir tesis incelenmektedir. Yaralı hayvanların bakımının yapıldığı ve tarım aktivitelerinin sürdürüldüğü *Lisinia Doğa*, Burdur ili sınırlarında kırsal bir yerleşkede konumlanmış, yüksek ekoturizm potansiyeline sahip bir merkezdir. Bu merkezde yürütülen faaliyetler gönüllülük esasına dayalı olarak sürdürülmektedir. Merkezin bünyesinde sadece gönüllülerin konaklayabileceği taş, ahşap, kerpiçten yapılmış konaklama alanları ve farklı büyüklükteki çadırlar bulunmaktadır. Merkezin kurulduğu tarihten günümüze kadar geçen sürede doğa ile ilgili dokuz alt projenin çalışmaları yapılmış ve bu projeler başarılı bir şekilde günümüze değin sürdürülmüştür. Başlarda bir sosyal sorumluluk projesi olarak faaliyetlerine başlayan *Lisinia Doğa*, son dönemlerde gerek gönüllü gerekse ziyaretçi sayısında ciddi bir artış yaşamış ve organik tarım ürünlerinin pazarlanabildiği bir merkeze dönüşmeye başlamıştır.

Lisinia'nın organik tarım alanındaki çalışmaları; gül, lavanta, şakayık, melisa, adaçayı ve kekik gibi aromatik bitkilerin dikimiyle birlikte çeşitlendirilmiştir. Bu bitkiler üç amaç doğrultusunda belirlenmiştir. Birincisi, söz konusu bitkilerin fazla suya ihtiyaç duymamaları nedeniyle su tüketiminin minimum düzeyde tutulabilmesi ve ekolojik çevrenin sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır. İkincisi, aromatik özelliklere sahip olan bu bitkilerin yerel halka ekonomik getirisinin fazla olacağı beklentisidir. Zira gül ve lavantadan elde edilen bitkisel yağlar, yerel halk için ek gelir kaynağı oluşturmaktadır. Bu hususta aromatik bitkilerden elde edilecek ekonomik kazancın, yerel halkın doğayı koruma eğilimini olumlu etkileyeceği de öngörülmektedir. Üçüncüsü, *Lisinia*'yı ziyaret eden turistlerin güller ve lavantalar içerisinde fotoğraf çekilmekten keyif almaları ve merkezi rekreasyon faaliyeti kapsamında ziyaret etmelerinin sağlanmasıdır.

Mevcut araştırmada; doğayı korumaya yönelik projeleriyle dikkat çeken, sunduğu ekolojik yaşam kapsamında tarım ve çiftlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesine imkan sunan ve yakın gelecekte turizm kapsamında değerlendirilmesi planlanan *Lisinia Doğa* isimli merkezin ekoturizm potansiyelinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmada kullanılan yöntem ve ulaşılan sonuçların ekoturizm

literatürüne katkı sağlayacağı düşünölmektedir. Türkiye’de benzer bir merkeze rastlanmadığından ve bu merkezle ilgili herhangi bir akademik çalışma bulunmadığından, mevcut araştırmada ulaşılan sonuçların uygulamacılara ve ilgililere fayda sağlaması beklenmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu araştırmanın kavramsal erevesi; ekoturizm, kırsal turizm, tarım ve çiftlik turizmi kavramlarından oluşmaktadır.

2.1. Ekoturizm

Ekoturizm, sürdürülebilirlik kavramı ile birlikte gündeme gelmiş bir olgudur. Gerçekte bu kavram ekonomik, çevresel ve sosyal ilişkiler bütünüdür (Ahipaşaoğlu ve elte, 2006: 18). Ekoturizm, 1983 yılında ilk kez Hector Ceballos Lascurain tarafından kullanılmış ve doğadan zevk alma, doğanın değerini bilme anlamında yorumlanmıştır (Che, 2006’dan aktaran Kılıç ve Kurnaz, 2010).

Literatürde farklı ekoturizm tanımlamalarına rastlanmaktadır. Örneğin Lascurain’in ekoturizm tanımı; “*nispeten bozulmamış ve kirletilmemiş, beğerilen manzara ve yabani bitki türleri ile hayvanların yaşadığı yerlere yapılan seyahatler*” şeklindedir (Che, 2006’dan aktaran Kılıç ve Kurnaz, 2010: 52). Benzer şekilde Wight (1993), “*yeryüzünün doğal kaynaklarının sürdürülebilirliğini güvence altına alan, bunun yanı sıra yerel halkların ekonomik kalkınmasına destek olurken, sosyal ve kültürel bütünlüklerini koruyup gözetin aydınlatıcı, bilgilendirici doğa seyahati*” şeklinde bir tanım yapmaktadır (Erdoğan, 2003: 111). Soykan’a (2003: 6) göre ekoturizm kavramı peyzajı, bitkileri ve hayvanları izlemek ya da araştırmak amacıyla el değmemiş doğal bölgelere yapılan yolculukları ve o yerlere özgü kültürel etkinlikleri kapsamaktadır. Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından yapılan tanıma göre ekoturizm; “*doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak korumayı destekleyen, düşük ziyaretçi etkisi olan ve yerel halka sosyo-ekonomik fayda sağlayan, bozulmamış doğal alanlara çevresel açıdan sorumlu seyahat ve ziyarettir*”. Uluslararası Ekoturizm Topluluğu ise kavramı “*evreyi koruyan ve yerel halkın refahını gözetin, doğal alanlara karşı duyarlı seyahat*” biçiminde tanımlamaktadır (Ayman, 2013: 38).

Ekoturizm, *ekoturist* kavramıyla ifade edilen kendine özgü bir turist tipini ortaya çıkarmaktadır. Buna göre ekoturist; “*değerbilirlik, katılımcılık ve duyarlılık ruhu içinde, nispeten doğal özelliklerini koruyan alanları ziyaret eden kişidir*” (Kaypak, 2010: 97). Ekoturizm faaliyetinde bulunan turistler genellikle, küçük gruplar halinde, ailelerin işlettiği, doğal ve geleneksel mimariyi temel alan küçük tesislerde konaklamayı ve yerel kaynakların kullanımıyla üretilen mal ve hizmetleri tercih eden kişilerden olmaktadır (Ayman, 2013: 38).

Ekoturizm bir kırsal turizm türü olarak ele alınmaktadır (Kasalak ve Akıncı, 2015: 231). Ekoturizm alanlarında çevrenin korunması, toplumun refahının artırılması ve turistlerin hoşnutluğu ön planda tutulmaktadır. Bu nedenle ekoturizm için seçilen yerleşim alanlarında tarih, yörenin özgün karakteristiği olan sosyal yaşam, kültürel ve mimari değerlere uygun yapıların varlığı önem arz etmektedir (Tuğun ve Karaman, 2014: 323). Ancak günümüzde ekoturizmin hiçbir ilkesini içerisinde barındırmayan, doğayı korumayan bazı işletmeler de ekoturizm kavramını kullanmaktadır (Gülyüz, 20013: 28).

Ekoturizmi farklı bakış açılarından hareketle gruplandırmak mümkündür. Bu gruplama, kullanılan araçlar (bisiklet, balon, at vb.), gidilen yerin doğası (dağ, yayla, mağara vb.), yapılan aktivitenin özelliği (akarsu, av, trekking vb.) gibi unsurlara dayanarak şekillenmektedir. Buradan hareketle ekoturizm kapsamında yapılan aktiviteler şu şekilde sıralanabilmektedir (Aliasghari Khabbazi ve Yazgan, 2012: 7): Kırsal turizm, tarım turizmi, çiftlik turizmi, yayla turizmi, sualtı dalış turizmi, mağara turizmi, av turizmi, sportif olta balıkçılığı, kuş gözlemciliği, botanik turizmi, fauna gözlemciliği, doğa yürüyüşü, foto safari, kamp ve karavan turizmi, bisiklet turizmi vb.

2.2. Kırsal Turizm

Kırsal turizm, farklı kùltùrlerdeki insanlarla bir arada olmak, yöreye özgù etkinlikleri izlemek veya etkinliklere bizzat katılım sağlamak ya da doğada dinlenmek amacıyla kırsal bir yerleşmeye yapılan ziyaretlerle gerçekleşen turizm türüdür. Kırsal turizm, geleneksel kırsal tarım ekonomisinde yaşanan daralmayla birlikte kırsalda yaşayan halkın sosyo-ekonomik problemlerine karşı bir çözüm olarak gündeme gelmiştir (Tekin ve Kasalak, 2014: 131). Zira kırsal turizm, tarımsal faaliyetler açısından güçlü olan yörelerde sürdürülen ve sektörel anlamda tarım-turizm birlikteliğinin neticesi olan yeni bir turizm türüdür. Kırsal turizmin, gerçekleştiğı alana göre köy turizmi, tarım turizmi, çiftlik turizmi, yayla turizmi gibi isimlerle anıldığı da görölmektedir (Çeken vd., 2012: 12).

2.3. Tarım Turizmi ve Çiftlik Turizmi

Türkiye'nin sahip olduğı doğal güzellikleri, iklimi, bitki örtüsü, denizleri, gölleri, coğrafi yapısı, toprak kaynakları ve sulama alanları göz önüne alındığında, hem tarımda üretim çeşitliliğı arz etmekte, hem de kitle, kültür ve alternatif turizm faaliyetlerine imkân sağlamaktadır. Tarım ile turizm birbirlerini en iyi tamamlayan sektörlerin başında gelmektedir. Çünkü turizm meyve ve sebze gibi temel yiyeceklerin tüketildiğı bir hizmet sektörüdür. Ülkenin tarım ürünlerinin çeşitliliğinin fazlalığı aynı zamanda o ülkeye olan turizm talebini de olumlu yönde etkilemektedir. Tarım ve turizm arasındaki bu ilişki Türkiye'nin coğrafi ve iklim yapısına bağlı olarak son yıllarda tarım turizmini ön plana çıkarmıştır (Çıkın vd., 2009: 4).

Son yıllarda, tarım alanlarına zarar vermeden, şehir hayatından bir süreliğine uzaklaşmak isteyen ve kırsal hayata özlem duyan turistlere yönelik ortaya çıkan tarım turizmi kapsamında turistler tarımsal aktivitelere doğrudan katılabilmekte, doğa ile iç içe olma özelemlerini ve ihtiyaçlarını karşılayabilmektedirler. Bu turizm çeşidi, çoğunlukla kırsal alanlarda yapılan turizm etkinliklerini kapsamakta ve kırsal turizm ile benzeşmektedir. Ancak tarım turizmi, yapı itibariyle kırsal turizmin bir alt dalıdır. Zira kırsal turizm kırsal çevreye bağlıyken, tarım turizmi ise ekili alana ve çiftçiye bağlıdır (Çıkın vd., 2009: 4-5).

Genel olarak tarım turizmi, sürdürülebilir turizm çerçevesinde, çevreye saygılı, bölgenin kültürel mirasına ve yörenin kendine has özelliklerini değer veren bir turizm türüdür. Tarımsal alanları, tarımsal meslekleri, yöresel ürünleri ve geleneksel mutfak gibi çeşitli fonksiyonları kapsamaktadır (Çıkın vd., 2009: 5). Dolayısıyla, tarım turizminin belirleyici bazı özellikleri bulunmaktadır. Bunlardan birincisi tarımsal faaliyetleri ve çiftlik faaliyetlerini içermesidir. İkincisi, turistlerin çiftlik faaliyetlerine (örneğin; süt sağma, ürün hasadı, yiyecek hazırlama ve satış) ya da bir şekilde çiftlik dışı faaliyetlere katılmış olmalarıdır. Üçüncüsü ise tarımla ilişkili deneyim sürecinde turistlerde otantiklik algısının oluşmasıdır (Civelek vd., 2014: 16).

Tarım turizmi ile tarımsal ürünlerde meydana gelen artışla birlikte bölgedeki üreticilere ek gelir sağlanmaktadır. Tarım turizmi bölgelerinde, tarım ve turizmin bütünleşmesi yoluyla faydalı bir etkileşim sağlanmaktadır. Verimli arazilerde tarım faaliyetleri devam ederken, tarıma uygun olmayan ya da verimsiz araziler ise turizm ve rekreasyon kapsamında değerlendirilebilmektedir (Küçükaltan, 2002: 150). Bu hususta verimli tarım arazilerinin bilinçsiz bir şekilde turizm amaçlı kullanılmasının gerek turizm gerekse tarım sektörüne zarar verebileceğı anlaşılmaktadır.

Ülkemizin kırsal alanlarındaki çiftlikler, 2002 yılından bu yana, tarım turizmi kapsamındaki projelere konu olmaktadır. Özellikle 2004 yılından itibaren yürütölen TaTuTa projesiyle turizme kazandırılan çiftlikler, özel ilgi turizmi üzerinden yeni niş pazarlar yaratmaktadır (Selvi ve Demirer, 2012: 190). "Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi Tecrübe Takası" isimli projenin kısa ismi olan TaTuTa'nın temel amacı; çiftçi ailelere gönüllü işgücü ve/veya bilgi desteğı sağlayarak ekolojik tarımı teşvik etmek, sürdürülebilirliğı desteklemek ve ekonomik kazanç sunmaktır (www.tatuta.org).

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Çalışmanın bu bölümünde; araştırmanın amacı, yöntemi ve bulguları üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Amacı

Mevcut araştırmada; Burdur ilinde bir sosyal sorumluluk faaliyeti olarak şekillenen, doğayı korumaya yönelik projeleriyle dikkat çeken, ulusal basında kanserin uğramadığı köy sloganıyla bilinen, sunduğu ekolojik yaşam kapsamında tarım ve çiftlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesine imkan sunan ve yakın gelecekte turizm kapsamında değerlendirilmesi planlanan Lisinia Doğa isimli merkezin ekoturizm potansiyelinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Dolayısıyla bu araştırma, Lisinia Doğa'nın gerek ulusal gerekse uluslararası tanınırlığını arttırabilmesi ve turizm çekim merkezi konuma getirilebilmesi açısından önem arz etmektedir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma bir örnek olay çalışmasıdır. İlgili literatür incelendiğinde tek bir olgunun konu alındığı araştırmalarda örnek olay tasarımının uygun olduğu anlaşılmaktadır (Dul ve Hak, 2008; Gerring, 2007; Hancock ve Algozzine, 2006; Kılıç ve Kurnaz, 2010; Köklü, 1994; Mills vd., 2010; Selvi ve Demirel, 2012; Şimşek, 2012; Woodside, 2010). Lisinia Doğa'nın örnek olarak seçilmesinin nedenleri; Türkiye'de benzer bir merkeze rastlanmaması, araştırmacıların çoğunluğunun bölge sınırları içerisinde yaşaması ve daha önce Lisinia Doğa ile ilgili bir çalışmanın yapılmamış olmasıdır.

Örnek olay türündeki araştırmalar, belirli bir olguya ilişkin ayrıntılı betimleme yapmak amacıyla yürütülmektedir. Olgunun tanımlanabilmesi için doküman analizi ve gözlem gibi veri toplama tekniklerine başvurulabilmektedir (Şimşek, 2012). Bu araştırmada da incelenen olgunun detaylı biçimde betimlenebilmesi ve araştırmanın amacına yönelik çıkarımların sağlanabilmesi için doküman analizi, gözlem ve görüşme tekniklerine başvurulmuştur. Görüşme tekniğinde veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Ayrıca Lisinia Doğa, araştırmacılar tarafından birkaç kez ziyaret edilmiş ve merkeze ilişkin gözlemler yapılmıştır. Ancak bu araştırmada elde edilen verilerin gözlemden çok görüşmeye dayandığı belirtilmelidir.

Yarı yapılandırılmış görüşmede görüşmeciden kayıt için izin alınır, ses kayıt cihazıyla görüşme kaydedilir, kaydedilen görüşme çözümlenir, yorumlanır ve sonuçlar raporlaştırılır. Anlaşılacağı üzere bu teknik; açık uçlu soruların kullanılması, etkin dinlenmenin yapılması, cevapların kaydedilmesi ve ilişkili ek sorularla araştırma konusunun detaylı bir şekilde incelenmesine imkan sunmaktadır (Akıncı ve Sönmez, 2015: 99).

Araştırmada veri toplamamak üzere görüşme, gözlem ve doküman analizine başvurulmuştur¹. Araştırmada öncelikle Lisinia Doğa'ya ait yerel, ulusal, basılı ve elektronik kaynaklar taranmış, yani analiz birimine ait dokümanlar incelenerek doküman analizi yapılmıştır. Ardından, 23 Aralık 2015 tarihinde Lisinia Doğa kendi doğal ortamında gözlemlenmiş, merkezde ne tür faaliyetlerin yapıldığı ve yapılabileceği analiz edilmiştir. Lisinia Doğa'nın yetkilisi Sayın Öztürk Sarıca'ya bu araştırmanın önemi ve amacı anlatılarak, 12 Mart 2016 tarihine görüşme randevusu alınmıştır.

Doküman analizi, gözlem sonucunda elde edilen bilgiler ve ilgili literatürden hareketle hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda beş adet açık uçlu soruya yer verilmiştir²:

1. Lisinia ne anlama gelmektedir ve burayı kurma düşünceniz nereden doğmuştur?
2. Projeler hakkında bilgi verebilir misiniz?
3. Lisinia'ya gelecek gönüllüler sizinle ne şekilde irtibata geçiyor?

¹ Veri toplama yöntem ve teknikleri için bkz. Karasar, N. (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*, 7. Basım, Ankara. ve Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınları, 9. Baskı, Ankara.

² Görüşme soruları, Kılıç ve Kurnaz'ın (2010) çalışmasından uyarlanmıştır.

4. Lisinia'yı ziyaret eden misafirler ve gönüllüler, yılın hangi aylarında ne gibi etkinliklerde bulunabilmektedirler?

5. Tesisi ziyaret eden misafirlerin ve gönüllülerin profili nasıldır?

Araştırmanın görüşme formu, 12 Mart 2016 günü saat 13:00 - 14:20 arasında Burdur iline bağlı Karakent köyü sınırları içerisinde yer alan Lisinia Doğa'da uygulanmıştır. Üç araştırmacının yer aldığı görüşme esnasında ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşmenin yapıldığı ortam katılımcının kendini rahat hissetmesine destek olduğundan, belirlenen sorulara net ve uzun cevaplar alınabilmiştir. Görüşme sonucunda elde edilen veriler incelenmiş, ses kayıtları çözümlenmiş ve betimsel bir rapora dönüştürülmüştür.

3.3. Bulgular

2005 yılında Veteriner Hekim Öztürk Sarıca tarafından herhangi bir kuruluştan maddi destek alınmadan kurulan Lisinia Doğa, Burdur iline bağlı Karakent Köyü sınırları içerisinde yer alan, köye yaklaşık üç kilometre uzaklıkta küçük bir tepenin yamacına kurulmuş ve organik üretimin gerçekleştirildiği minyatür bir köyü andıran doğa merkezidir.

Lisinia ne anlama gelmektedir ve burayı kurma düşünceniz nereden doğmuştur?

"Lisinia, doğan ve batan güneşin ay ışığının sudaki pırıltısı anlamına geliyor. Yani Psid dilinde pırıltı anlamına geliyor. Latin dilinde değil. Psid dili Latineden daha eski bir dil. Milattan önce 300'lü yıllarda kurulmuş Psidya'nın bir şehrinin adıdır Lisinia. Biz bu bölgenin Lisinia olduğunu projeye başladıktan sonra öğrendik ve doğa projesi olan ismimizi Lisinia olarak değiştirdik. Yani Lisinia pırıltı şehri anlamına geliyor. Dolayısıyla doğa projesi yürütüyoruz ve bu ismin bize çok daha uygun geldiğini düşünüyoruz. Lisinia ismi dünyada sadece birkaç yerde kullanılmış, fakat onlar da ne anlamda kullandıklarını tam anlamıyla bilmiyorlar. Şu an için Lisinia'yı tam manasıyla kullanan bir tek biz varız ve bu ismi aynı zamanda markalaştırdık. Lisinia, önümüzdeki süreçte ekoturizm merkezi olma yolunda ilerliyor. Çünkü doğamıza sahip çıkma anlamında eko turizmin çok önemli olduğunu düşünüyoruz. İnsanlara doğa zevkini yaşatabilirsenez doğasına daha çok sahip çıkıyorlar. Türkiye'nin doğal alanları çok zengin fakat madencilikle her geçen gün kaybedilen doğal alanları biz bir şekilde turizme kazandırmaya çalışıyoruz. Madencilikte önemli bir zenginlik fakat biz doğaya zarar vermeden yapılan madenciliğin yanındayız".

Lisinia Doğa projeleriniz hakkında bilgi verebilir misiniz?

Yaban Hayatı ve Rehabilitasyon Merkezi Projesi: "Lisinia öncelikle doğayı, doğal yaşamı ve insan sağlığını hedefliyor. Bu çerçevede Lisinia projesine ilk olarak dokuz alt projeye başladık. İlk gerçekleştirdiğimiz projemiz "Yaban Hayatı ve Rehabilitasyon Merkezi Projesi" ve şu anda merkezimizde günde yüzün üzerinde hayvanın tedavisini yapıp ağırlayabilecek kapasitedeyiz. Lisinia'yı ziyaret eden farklı meslek dallarından gönüllüler ve özellikle de stajyer veteriner öğrenciler tarafından yürütülen çalışmaların neticesinde, Burdur Gölü havzasında avcılar tarafından vurulmuş, kimyasallara maruz kalarak zehirlenmiş veya hastalanmış yaban hayvanları tedavi programlarına alınarak iyileştirilmiş ve doğaya salınmıştır. Bu faaliyetler sayesinde, hem bölgenin yaban hayatı popülasyonunun korunması adına somut adımlar atılmakta hem de yaban hayvanlarının tedavi süreçleri boyunca merkeze gelen gönüllüler tarafından kontrollü bir şekilde gözlemlenmesi sağlanarak farkındalık yaratılmaktadır".³

Doğa Okulu Projesi: "Doğa okulu çok önemseydiğimiz ikinci projemiz. Merkezde 100 kişilik bir salonda ve okullara giderek ücretsiz bir şekilde eğitim veriyoruz. Zaten gelen öğrenciler merkezin görselliği ve aktivitelere katılımlarıyla eğitimin yarısını kazanmaktadırlar. Lisinia Doğa Okulu Projesi kapsamında; suyun önemi ve su kaynaklarının tasarruflu kullanılması, küresel ısınma, iklim değişikliği

³ Lisinia Doğa'nın Yaban Hayatı Koruma ve Rehabilitasyon Merkezi'ne, çoğu farklı kuş türlerinden olmak üzere, kaplumbağa, domuz, çakal gibi 584 hayvan getirilmiştir (www.lisinia.com).

ve alınabilecek önlemler, yaban hayatı ve önemi, biyolojik çeşitlilik, organik tarım teknikleri, zararlı kimyasalların kansere etkileri gibi konuları kapsayan eğitim programları uygulanmaktadır. Bugüne kadar merkeze gelen tüm ziyaretçiler ve gönüllüler ilgili eğitim programına katılmış, yaklaşık 45.000 kişiye sertifika verilmiştir. İlkokul, ortaokul, lise ve üniversite düzeyinde verilen eğitimler sonucunda öğrenciler buradan *Doğa Gönüllüsü* olarak ayrılmaktadırlar”.

Kansersiz Gelecek Elimizde Projesi: “Başlangıç projelerinden bir tanesi olan bu proje ile ülkemiz için bir ilk niteliğinde olan Lisinia Doğa alanında *Kanser Evi* ve *Kanser Piramitleri* yapılmıştır. Doğaya atılan atıklar günümüzde bize sebze ve meyve tüketimiyle kanser olarak geri dönmektedir. Kansere sebep olan özellikle kimyasalların ve kanserin günümüzde insanların üzerindeki etkisinin görseller kullanılarak sergilendiği merkez, ziyaretçileri tarafından ilgi görmekte ve farkındalık eğitimleri yapılmaktadır. Ayrıca, kansere karşı çalışan ulusal ve uluslararası sivil toplum örgütleriyle iş birlikleri geliştirilerek proje etkisinin artırılması çalışmaları yapılmaktadır”.

Ekolojik Üretim ve Doğa Dostu Tarım Uygulamaları Projesi: “Lisinia Doğa’daki en önemli çalışmalardan birisi de ekolojik üretim ve doğa dostu tarım uygulamaları projesidir. Bu projede, yüzyıllardır bu topraklarda herhangi bir ilaç ve kimyasal madde kullanılmadan yapılmış kaliteli tarım uygulamalarından esinlenilmiştir. Merkez bünyesinde kullanılan tüm tarım alanlarında ilaçsız ve organik tarım yapılmakta, yüzlerce yıllık Burdur yöresine ait tohumlar kullanılmaktadır. Lisinia’da kurulan bahçe dünya üzerindeki ender bahçelerden biridir, çünkü uzun yıllardan beri hiçbir kimyasal ilaç bu 65 dekarlık bahçede kullanılmamıştır. Yöreye özgü çok eski tohumlardan pembe domates, sarı karpuz ve eğri kavun üretimi gerçekleştirilmektedir. Tüm arazilere şakayık, melisa, kekik, ada çayı, gül ve lavanta dikimi yapılmıştır. Kekik, ada çayı, gül, lavanta, melisa ve şakayık aromatik bitki olmaları nedeniyle hem ilaç hem de parfümeri olarak değeri yüksek bitkilerdir. Ayrıca bu bitkiler az su tükettiğinden, sürdürülebilir doğa açısından önem arz etmektedir”.

Türkiye'ye Ait Yerli Hayvan/Bitki Türlerinin Üretimi ve Gen Muhafazası Projesi: “Merkezde yürütölen çalışmalarda çok önemli bir yer tutan yerli bitki ve hayvan ırklarının toplanması ve yetiştirilmesi çalışmalarına merkezin kurulduğu ilk günden itibaren devam edilmektedir. Merkezde yetiştirilen tüm ürünler yüzyıllardır bölgede yetiştirilen, yöreye ait tohumlardan üretilmektedir. Bu tohumlar köylülerden uzun yıllardan beri toplanmış ve merkezde özenle korunarak ekim-dikim çalışmaları gerçekleştirilmiştir. İlerleyen yıllarda projenin devamında alan içerisinde yapılacak merkez ile tohumların uygun koşullarda muhafazasına yönelik bir gen bankasının temellerinin atılması planlanmaktadır”.

Gönüllü Doğa Koruyucusu Projesi: “Gönüllülük kavramı ile paralel olarak ilerletilen bu projenin amacı Lisinia Doğa olarak oluşturduğu program dahilinde ülkemiz ve dünyanın farklı yerlerinden gelen gönüllüleri birer doğa koruyucusu olarak yetiştirmektir. Buraya gelen gönüllüler *Gönüllü Doğa Koruyucusu* sertifikasına sahip olurken, kendi yerellerinde benzer çalışmaları yapmaları teşvik edilerek projenin etkisinin artırılması hedeflenmektedir”.

Lavanta Deresi Projesi: “Lavanta deresi projesi Burdur Gölü ile Salda Gölü arasını kapsayan alanlarda başta lavanta olmak üzere, gül, kekik, ada çayı, melisa ve şakayık bitkilerinin dikimini kapsayan bir projedir. Bu bitkiler gerek ilaç sektöründe gerekse parfümeri üretiminde kullanılan bitkiler olup çok az su tüketimine ihtiyaç duyan bitkilerdir. Sürdürülebilir doğa için su tüketimine önem verdiğimizden dolayı bu bitkilerin üretimine ağırlık verilmiştir. Gelecekte yerel halk hem görsellikten hem de ekonomik olarak bu ürünlerden para kazanmaya başlayacaklardır. Para kazanan yerel halkın bu kazancı kaybetmemek için doğaya daha fazla sahip çıkacağı da bir gerçektir. Gelen misafirler lavanta bahçelerinde fotoğraf çekme fırsatını da elde edecektir”.

Yukarıda belirtilen projelerin yanı sıra, tesis bünyesinde yeni projelere yönelik girişimler de sürdürölmektedir. Örneğin, Burdur Gölü’nün kurumasına karşı önlemlerin alınması için yürütölen proje son dönemde hayata geçirilmiştir.

Lisnia'ya gelecek gönüllüler sizinle ne şekilde irtibata geçiyor?

“Sosyal iletişim ağları üzerinden bizimle irtibat kuruyorlar. Küresel Çevre Derneği (GEO) üyesiyiz. Gönüllülerin çoğunluğu bize bu dernek üyesi olduğumuz için ulaşabiliyor. Ayrıca yaban hayatına değer veren gönüllüler bize kolayca ulaşabiliyor”.

Lisnia'yı ziyaret eden misafirler ve gönüllüler yılın hangi aylarında ne gibi etkinliklerde bulunabilmektedirler?

“Lisnia Doğa'yı ziyaret eden misafirlerin ve gönüllülerin çoğunluğu Mart ayının ortasından Kasım ayı sonuna kadar olan dönemde yoğunluk göstermektedir. Toprağın uyanması ve bahçe-tarla işlerinin başlamasıyla birlikte sezon açılmakta ve sonbahar sonuna kadar sürmektedir. Bahçe ve tarla işleri ağırlıkta yapılmakta, bunun yanında keçiler otlatılmaktadır. Lisinia Doğa'yı tercih eden ziyaretçilerin ve gönüllülerin en büyük avantajlarından biri merkezin 12 ay açık ve ziyaret edilebilir olmasıdır. Özellikle doğanın uyanmaya başladığı Mart ayından itibaren ziyaretçi ve gönüllü sayısında büyük bir artış gözlenmektedir.”

Tablo 1: Lisinia Doğa'da Yıl Boyunca Yapabilecek Faaliyetler

<i>Dönem</i>	<i>Gönüllülerin yapabilecekleri faaliyetler</i>
Ocak	Gübreleme, yaban hayvanlarının bakımı, ziyaretçilere alanı gezdirmek
Şubat	Gübreleme, çevre düzenleme, yaban hayvanlarının bakımı, ziyaretçilere alanı gezdirmek
Mart	Çevre düzenleme, tohum ekme, damla sulama kurulumu, ağaç altı belleme, budama, yaban hayvanlarının bakımı, ziyaretçilere alanı gezdirmek
Nisan	Çapalama, damla sulama kurulumu, ağaç altı belleme, budama, yaban hayvanlarının bakımı, ziyaretçilere alanı gezdirmek
Mayıs	Çapalama, yaban hayvanlarının bakımı, ziyaretçilere alanı gezdirmek
Haziran	Gül toplama, sebze-meyve toplama, yaban hayvanlarının bakımı, ziyaretçilere alanı gezdirmek
Temmuz	Sebze-meyve toplama ve kurutma, meyve kompostosu yapımı, pekmez yapımı, yaban hayvanlarının bakımı, ziyaretçilere alanı gezdirmek
Ağustos	Sebze-meyve toplama, üzüm pekmezi yapımı, yaban hayvanlarının bakımı, ziyaretçilere alanı gezdirmek
Eylül	Sebze-meyve toplama, üzüm pekmezi yapımı, yaban hayvanlarının bakımı, ziyaretçilere alanı gezdirmek
Ekim	Kompost hazırlama, yaban hayvanlarının bakımı, ziyaretçilere alanı gezdirmek
Kasım	Toprak işleme, odun hazırlama, yaban hayvanlarının bakımı, ziyaretçilere alanı gezdirmek
Aralık	Toprak işleme, odun hazırlama, yaban hayvanlarının bakımı, ziyaretçilere alanı gezdirmek

Kaynak: <http://www.tatuta.org/?p=11&ID=160&lang=tr> (24.01.2017)

“Ziyaretçilerimiz, bir günden altı aya kadar gönüllü olarak merkezde konaklayabilmektedirler. Gönüllü olarak günde maksimum beş saat bahçe işlerinde, hayvan barınaklarında, bakım ve onarım işlerinde çalışılması gerekmektedir. Gönüllüler, merkezde yapılan organik tarım çalışmalarına katılmakta ve Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkezi kapsamında yürütülen çalışmalara dahil olarak yaban hayatı koruma çalışmalarında yer almaktadırlar. Ayrıca Burdur Gölü Havzası'ndaki köyleri Lisinia ekibiyle gezerek çalışmalara destek olmaktadır”.

İşletmeyi ziyaret eden misafirlerin ve gönüllülerin profili nasıldır?

Lisinia Doğa, kuruluşundan bu güne kadar 120 binin üzerinde ziyaretçi ve 5 binin üzerinde yabancı gönüllü ağırlayarak dünyada kabul görmüş evrensel bir proje niteliğindedir (www.lisinia.com). “Lisinia Doğa'ya gelen ziyaretçilerin çoğunluğu büyük şehirlerde ikamet eden, yaban hayatı ve doğa bilincine sahip, özellikle üniversitelerin veterinerlik veya diğer bölümlerde okuyan 18–25 yaş aralığında olan öğrencilerdir. Aslında bir yaş sınırlaması yapmamak gerekmektedir, çünkü en genç doğa gönüllüsü altı, en yaşlı gönüllü ise 93 yaşında ziyaretçi olarak bu merkezde bulunmuştur. Buraya gelen ziyaretçiler doğanın tadını çıkarmak, şehrin kirliliğinden ve atmosferinden uzaklaşmak, hayvanlarla ve doğayla bir tecrübe yaşamak amacıyla ziyaret etmektedirler”.

“Doğayı, yaban hayvanlarını seven ve kırsallığa ilgi duyan, dünyanın her yerinden 18 yaş ve üzerindeki insanlar için bulunmaz bir deneyim sunan Lisinia Doğa'da herkes gönüllü olarak

alışabilmektedir. Lisinia Doğa'da sigara ve alkol yasaktır. Tamamen organik ürünlerin kullanıldığı minyatür bir köy olduğundan, madde bağımlıları ve kötü alışkanlıkları olan gönüllüler Lisinia Doğa'ya kabul edilmemektedir”.

4. SONUÇ VE DEğERLENDİRME

Günümüzde turizm hareketleri alternatif merkezlere doğru yönelirken, turist profilinde de çeşitlilik gözlenmektedir. Zira doğaya saygılı, evre bilinci gelişmiş, gelir düzeyi yüksek turistler kent dışlarına çıkararak kırsal alanları tercih etmektedir. Bu nedenle kırsal turizm ve ekoturizm kavramları gündeme gelmekte, doğaya ilgi gösteren ekoturistler için yeni turizm merkezlerine dikkat çekmek gerekmektedir. Bu araştırmada da ekoturistler için alternatif bir ekoturizm merkezine dikkat çekilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Burdur ilinde faaliyet gösteren Lisinia Doğa merkezi incelenmiş, merkez tarafından yrtlen projeler ve faaliyetlerden hareketle ilgili merkezin ekoturizm potansiyeli yorumlanmıştır.

Çalışmanın konusunu oluşturan ve örnek olay yaklaşımıyla incelenen Lisinia Doğa; kırsal yaşamla bütünleşme, doğa ve doğallıkla buluşma, toprakla uğraşma sonucunda stresten uzaklaşma, yaban hayvanlarıyla zaman geçirme ve organik ürünlerle beslenme olanaklarını sunmaktadır. Aynı zamanda, ziyaretçiler ve yerel halk arasında bir köprü kurarak sosyo-kültürel etkileşimin güçlenmesine imkân tanımaktadır. Buradan hareketle, Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından yapılan *“doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak korumayı destekleyen, düşük ziyaret etkisi olan ve yerel halka sosyo-ekonomik fayda sağlayan, bozulmamış doğal alanlara çevresel açıdan sorumlu seyahat ve ziyarettir”* (Ayman, 2013) Őeklindeki ekoturizm tanımı ve *“değerbilirlik, katılımcılık ve duyarlılık ruhu içinde, nispeten doğal özelliklerini koruyan alanları ziyaret eden kişi”* (Kaypak, 2010) olarak yorumlanan ekoturist kavramı incelendiğinde; Lisinia Doğa'nın sunduğu imknların ekoturizm hareketine ve ekoturist profiline uyduğu anlaşılmaktadır.

Lisinia Doğa ekoturistler için zengin bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin ortaya çıkarılması amacıyla yrtlen gözlem ve görüşmenin neticesinde merkezi ziyaret edecek ekoturistlerin ve gönüllülerin özellikle Mart-Kasım ayları arasında yer alabilecekleri faaliyetler Őöyle sıralanmıştır:

- Yaban hayvanlarının bakımı, iyileştirilmesi, beslenmesi ve doğaya bırakılma işlemleri,
- Keçilerin otlatılması, yönlerinin kesilmesi ve sütlerinin sağılması,
- Bağ, bahçe ve tarla işlerinin yapılması,
- Tarlaların sürülmesi,
- Gübreleme işlemi,
- Arıkların açılması,
- Damlama sulamanın döşenmesi,
- Ağaçların budanması,
- Yabani otların temizlenmesi,
- Sebze filizlerinin dikilmesi,
- Hasadı gelen meyve ve sebzelerin toplanması,
- Gllerin toplanması, gül yağı ve gl suyunun ıkartılması,
- Lavantaların biçilmesi, lavanta yağı ve suyunun ıkartılması,
- Kekik toplama, yağının ve suyunun ıkartılması,
- Ada ayının toplanması, ardı toplama.

Lisinia Doğa, sosyal sorumluluk projesi olarak hayata geirilmış bir merkezdir. Halen maddi destek almadan faaliyetlerini sürdürmekte olan bu merkez, ekoturistler ve organik ürün kullanmak isteyen tüm tüketiciler için doğal ürünler sunarak ek gelir elde etme potansiyeline sahiptir. Yukarıda belirtilen ekoturizm faaliyetlerinin neticesinde Lisinia Doğa'da satışı yapılarak, merkeze ve yerel halka ek gelir sağlayabilecek ürünler şunlardır:

- Lavanta balı ve lavanta peyniri,
- Lavanta yağı lavanta suyu ve lavanta sabunu,

- Kekik suyu ve kekik bitkisi,
- Adaçayı,
- Gl suyu, gl yağı, gl kremi ve gl sabunu,
- Organik sebze ve meyveler, (elma, nar, kayısı, armut, şeftali, karadut, kavun, karpuz, domates, biber, kara patlıcan, fasulye, ayva, barbunya vb.)
- Karadut suyu,
- Nar ekşisi,
- Kavun ve karpuz pekmezi,
- Domates ve biber sosu,
- Kurutulmuş patlıcan,
- Domates salçası,
- Armut marmelatı,
- Çeşitli sebzelerden elde edilen konserveler,
- Keçi sütü, keçi peyniri, keçi yoğurdu,
- Ardiç suyu.

Anlaşılacağı üzere ekoturizmin doğa, yerel halk ve turist uls şeklinde düşünülmesi, bu aktörler arasındaki iletişimin ekonomik boyutunu da gündeme getirmektedir. Ancak bu ilişkinin kurulabilmesindeki en önemli sorun ziyaretçilere sunulan konaklama alanlarının yetersizliğidir. Bu araştırmada incelenen Lisinia Doğa merkezinin kendine özgü konaklama imknları ücretsiz ve ekoturizm için yeterli düzeydedir. Ancak gelecekte yaşanabilecek konaklama yeri sorunlarının zm için Karakent köylülerinin ev-oda kiralama faaliyetlerine yönelmeleri, yerel halk için bir ek gelir kalemi oluşturacak; doğa, yerel halk ve turist uls arasındaki sosyo-ekonomik ilişkinin ıktıları glendirilebilecektir.

Lisinia Doğa'nın organik tarım alanındaki çalışmaları; gl, lavanta, şakayık, melisa, adaçayı ve kekik gibi aromatik bitkilerin dikimiyle birlikte çeşitlendirilmiştir. Aromatik özelliklere sahip olan bu bitkilerin yerel halka ekonomik getiri sağlaması beklenmektedir. Böylece aromatik bitkilerden elde edilecek ekonomik kazancın, yerel halkın doğayı koruma eğilimini olumlu etkileyeceği öngörülmektedir. Organik tarım kapsamında oluşturulan gl ve lavanta bahçelerinin turistik çekim potansiyeline sahip olduğunu belirtmek de mümkündür.

Lisinia Doğa, kuruluşundan bu güne kadar 120 binin üzerinde ziyaretçi ve 5 binin üzerinde yabancı gönüllü ağırlayarak dünyada kabul görmüş evrensel bir proje niteliğindedir (www.lisinia.com). Bu denli önemli bir girişim olan Lisinia Doğa'nın yönetimi, merkezin ekoturizm kapsamında değerlendirilmesi üzerine bilinçli bir tutum sergilemektedir. Merkez, aynı zamanda, yürüttüğü projelerle doğa bilincini geliştirmekte ve ekoturist tanımını da desteklemektedir. Bu kapsamda, merkezin ziyaretçilerine hayvan rehabilitasyon merkezi bünyesinde çok sayıda yaban hayvanını gözlemlene imkanı sunulmaktadır. Doğa Okulu Projesiyle evre bilinci ve kıt kaynakların önemi hatırlatılmakta, merkezin ziyaretçilerine farklı bir doğa eğitimi deneyimi yaşatılmaktadır. Kansere karşı ekolojik üretim ve doğa dostu tarım uygulamaları da ziyaretçilerin doğal ürün bilincini arttırıcı nitelikte çıktılar sağlamaktadır. Sonuç olarak, Lisinia Doğa'nın alternatif bir ekoturizm merkezi olarak değerlendirilme potansiyeline sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Teşekkür: Lisinia Doğa Burdur Yaban Hayatı Rehabilitasyon Merkez kurucusu Sayın Veteriner Hekim ztrk SARICA'ya araştırmaya sağladığı katkılardan dolayı teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

- AHİPAŐAOęLU, S. ve ÇELTEK, E. (2006). Sürdürülebilir Kırsal Turizm, Gazi Kitabevi, Ankara.
- AKINCI, Z. ve SÖNMEZ, N. (2015). "Engelli Bireylerin Erişebilir Turizm Beklentilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Nitel Bir Araştırma", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 26(1): 97-113.

- AYMAN, O. (2013). “Doğa Dostu Tatil”, National Geographic Traveler, Nisan.
- CİVELEK, M., DALGIN, T. ve ÇEKEN. H. (2014). “Agro-Turizm ve Kırsal Kalkınma İlişkisi: Muğla Yöresindeki Agro-Turizm Alanlarında Bir Araştırma”, Turizm Akademik Dergisi, 1 (1): 15-28.
- ÇEKEN, H., DALGIN, T. ve ÇAKIR, N. (2012). “Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Kırsal Turizmin Gelişimini Etkileyen Faktörler ve Kırsal Turizmin Etkileri”, International Journal of Social and Economic Science, 2 (2): 11-16.
- ÇIKIN, A. ÇEKEN, H. ve UÇAR, M. (2009). “Turizmin Tarım Sektörüne Etkisi, Agro-Turizm ve Ekonomik Sonuçları”, Tarım Ekonomisi Dergisi, 15 (1): 1-8.
- DUL, J. ve HAK, T. (2008). Case Study Methodology in Business Research, Butterworth-Heinemann Linacre House, Jordan Hill, Oxford.
- ERDOğAN, N. (2003). Çevre ve (Eko) Turizm, Erk Yayın ve Dağıtım, Ankara.
- GERRING, J. (2007). Case Study Research, Principles and Practices Cambridge University Press, The Edinburgh Building, Cambridge.
- GÜLERYÜZ, M. (2013). Bir Ütopya Hareketi Olarak Eko-Köyler: Türkiye’deki Örnekler Üzerine Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- HANCOCK, D.R. ve ALGOZZINE, B. (2006). Doing Case Study Research, A Practical Guide for Beginning Researchers, Teachers College Press, New York.
- KARASAR, N. (1995). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler, Nobel, Ankara.
- KASALAK, M.A. ve AKINCI, Z. (2015). “Ekoturizmin Yerel Halk Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi”, International Journal of Social Sciences and Education Research, 1(1): 230-239.
- KAYPAK, ř. (2010). “Ekolojik Turizmin Sürdürülebilirliği”, Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 2(2): 93-114.
- KHABBAZI, ALIASGHARI, P. ve YAZGAN, M. E. (2012). “Kırsal Peyzaj ve Ekoturizm”, International Journal of Social and Economic Science, 2(2): 5-9.
- KILIÇ, B. ve KURNAZ, A. (2010). “Alternatif Turizm ve Ürün eşitliliği Oluşturmada Ekolojik iftlikler: Pastoral Vadi Örneği”, İşletme Araştırmaları Dergisi, 2(4): 39-56.
- KÖKLÜ, N. (1994). “Örnek Olay alışma Metodları”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 27(2): 771-779.
- KÜÇÜKALTAN, D. (2002). Tarım Turizmi ve Türkiye’de Tarım Turizmi İşletmeciliği, II. Turizm şurası Bildirisi, 1. Cilt: 12-14 Nisan, Ankara, ss.143-159.
- MILLS, A.J., DUREPOS, G. ve WIEBE, E. (2010). Encyclopedia of Case Study Research, Sage Publication Inc., California.
- OVALI KISA, P. (2007). “Kitle Turizmi ve Ekolojik Turizmin Kavram, Mimari ve Çevresel Etkiler Bakımından Karşılaştırılması”, YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi, 2(2): 64-79.
- SELVİ, M.S. ve DEMİRER, D. (2012). “Ekolojik Tatil iftliklerinin TATUTA Projesi Deneyimine İlişkin Örnek Olay İncelemesidir”, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 23(2): 187-202.
- SOYKAN, F. (2003). “Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi”, Ege Coğrafya Dergisi, 12: 1-11.
- şİMşEK, A. (2012). Araştırma Modelleri, içinde Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (ss. 80-107). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

- TEKİN, M. ve KASALAK, M.A. (2014). “Ekoturizm Girişimciliğinin Bölgesel Kalkınmadaki Rolü”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 32: 129-136.
- TUĞUN, Ö. ve KARAMAN, A. (2014). “Çekirdek Köylerin Eko Turizme Kazandırılması İçin Sürdürülebilirlik Kavramı Çerçevesinde Bir Model”, Megaron, 9(4): 321-337. <http://www.journalagent.com/megaron/pdf> (Erişim Tarihi 07.03.2106).
- WOODSIDE, A.G. (2010). Case Study Research: Theory, Methods Practice, Emerald Group Publishing Limited, UK.
- www.lisinia.com (Erişim Tarihi: 16.04.2016).
- www.tatuta.org/?p=11&ID=160&lang=tr (Erişim Tarihi: 24.01.2017).
- www.tatuta.org/?p=301&pg=10&lang=tr#tatuta (Erişim Tarihi: 20.04.2016).
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2013), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Genişletilmiş 9. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.